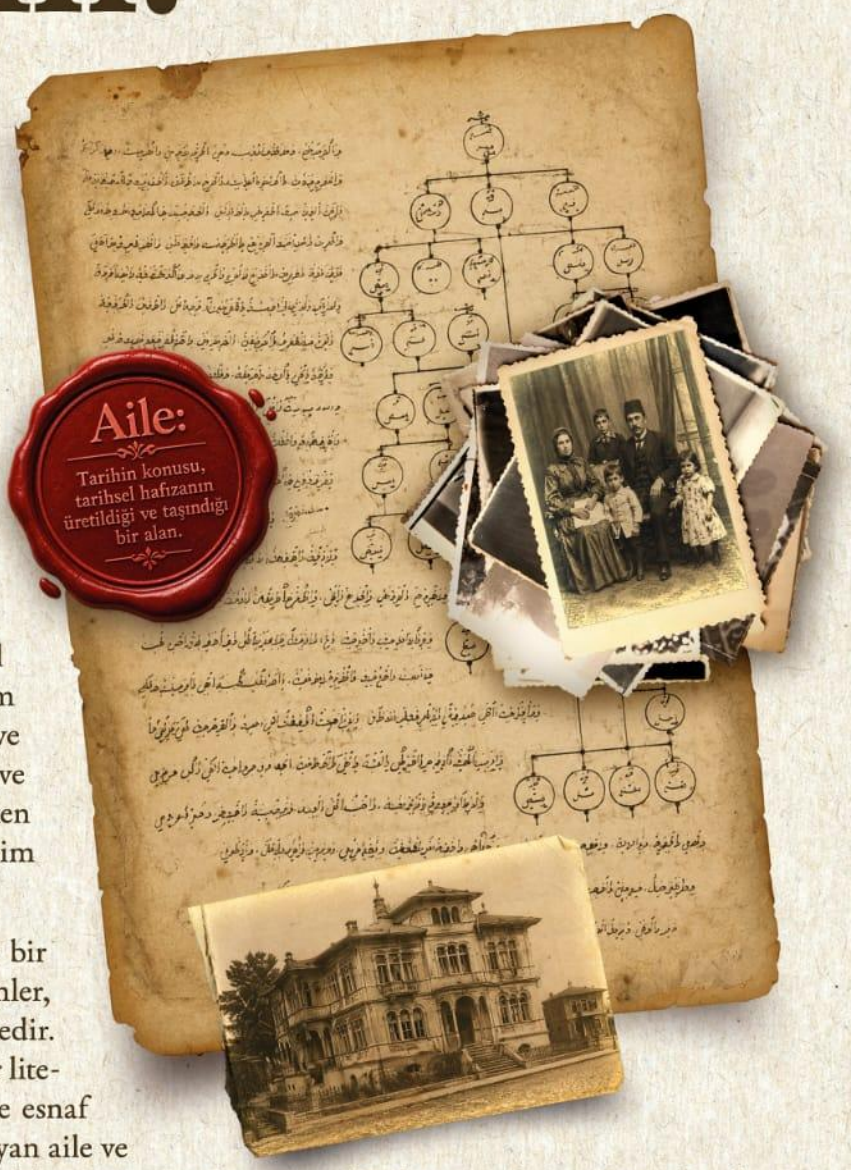
çalıştay

Tarihte Aile, Ailede Tarih:

Aile, Hane, Akrabalık ve Nesillere Tarihî Yaklaşımlar

Toplumsal yapının temel kurumlarından biri olan aile, tarihsel dönüşümlerin ve kuşaklar arası sürekliliklerin izlenebildiği önemli bir inceleme alanıdır. Bireysel geçmiş ile daha geniş tarihsel süreçler arasında bağ kuran aile tarihi ise meslek, bilgi, statü, servet ve kültürel birikimin kuşaklar arasında nasıl aktarıldığı ya da kesintiye uğradığını, evlilik ve akrabalık ilişkilerinin toplumsal, ekonomik ve siyasal ağların oluşumunda nasıl bir rol oynadığını, ailelerin savaş, göç, iktisadi dönüşüm ve siyasal değişim gibi süreçler karşısında nasıl yeniden şekillendiğini anlamaya ve yorumlamaya yardımcı olur. Bu bakımdan aile tarihi, bireylerin ve kuşakların tecrübelerini daha geniş tarihsel bağlamlara yerleştirirken sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel tarih arasında verimli bir kesişim alanı oluşturur.

Türkiye'de aile tarihi çalışmalarında son yıllarda kayda değer bir artış yaşanmış olmakla birlikte mevcut literatürün belirli dönemler, aile tipleri ve kaynak grupları etrafında yoğunlaştığı görülmektedir. Hanedanlar, siyasi elitler ve âyan aileleri üzerine dikkate değer bir literatür oluşmasına karşılık; ulema ve entelektüel aileleri, tüccar ve esnaf aileleri, göçmen aileleri, Cumhuriyet dönemi aileleri ve elit olmayan aile ve hanelere ilişkin çalışmaların aynı ölçüde sistematik ve karşılaştırmalı bir araştırma birikimine ulaştığını söylemek güçtür. Bu tablo, aile tarihinin hem ele alınan toplumsal gruplar hem de kullanılan kaynak ve yöntemler bakımından genişlemeye açık, önemli bir araştırma potansiyeli taşıdığını göstermektedir. İstanbul Üniversitesi İslam Tetkikleri Enstitüsü ve TDV İslam Araştırmaları Merkezi'nin (İSAM) iş birliğinde düzenlenen "Tarihte Aile, Ailede Tarih" başlıklı çalıştay, aileyi yalnızca bir soy zinciri ya da bireysel biyografilerin toplamı olarak değil, tarihsel değişimin, toplumsal ilişkilerin, siyasi gücün, servet aktarımının ve kültürel sürekliliğin izlenebildiği bir analiz birimi olarak ele almayı amaçlamaktadır. Çalıştay, başta Osmanlı ve Türkiye tarihi olmak üzere, farklı dönem ve coğrafyalarda aile, hane, akrabalık ve kuşak ilişkilerini tarihsel bir perspektifle inceleyen araştırmalara açıktır.

20 Kasım 2026 Cuma
İstanbul Üniversitesi İslam Tetkikleri Enstitüsü

Çevrimiçi toplantı için okutun

21 Kasım 2026 Cumartesi
TDV İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM)

Çevrimiçi toplantı için okutun

20 Kasım 2026 – Cuma

İstanbul Üniversitesi İslam Tetkikleri Enstitüsü — Vezneciler, Fatih

08.30–09.00 **Kayıt ve Karşılama**

09.00–09.30 **Selamlama Konuşmaları**

09.30–10.30 Açılış Paneli | Başkan: Murteza Bedir

Aile Tarihi Yazımında Yeni Yaklaşımlar: *Sorular, İmkânlar ve Sınırlar*

Mehmet Akif Aydın, Mehmet İpşirli, Selçuk Akşin Somel

10.30–11.00 *Kahve Arası*

11.00–12.30 I. Oturum | Başkan: M. Fatih Çalışır

Aile Tarihini Yazmak: *Kaynaklar, Hafıza ve Bilginin Aktarımı*

1. Gökhan Kağnıcı
   Bir İsimde Saklı Aile: *Çivi Yazılı Bir Aile Arşivinde Onomastik, Prosopografi ve Hafıza (çevrim içi)*
2. Seda Erkoç Yeni
   "Annelerin özenli gayretiyle": *Erken Modern Dönem İngiltere'sinde Anne Nasihatleri ve Aile Belleğinin Kuşaklar Arası Aktarımı*
3. Arzu Güldöşüren
   Bir Ailenin İzinde İlmiye: *Paşmakçızâde Örneğinde Ulema Ailelerinin Tarihini Yazmak*
4. Muharrem Midilli
   Merkezî Osmanlı Fetvalarının Aile Tarihi Bakımından Kaynaklık Değeri

12.30–14.00 *Ara ve Öğle Yemeği*

14.00–15.30 II. Oturum | Başkan: Gürzat Kami

İlim, Kültürel Sermaye ve Ulema Ailelerinde Kuşaklar Arası Süreklilik

1. Sara Saedi Roudi
   Buhara'da Saffâr Ailesi: *Kuşaklar Arasında Bilgi Aktarımı ve İlmî Statünün Sürekliliği*
2. Hacer Arslan
   Ulemâ Ailelerinde Kuşaklar Arası İlmî Aktarım ve Sosyal Ağlar: *Şam İlim Havzasında Zemlekânî ve İbn Mâlik Aileleri (çevrim içi)*
3. Sena Fidan Öztürk
   Osmanlı İlmiyesinde Kültürel Sermayenin Yeniden Üretimi: *Sadreddinzade Ailesi Örneğinde Acem Entelektüel Otoritesinin Dönüşümü*
4. Özgün Deniz Yoldaşlar
   Kitaplarla Bir Ulema Ailesinin Tarihi: *Minkarizâde-Damadzâde Ailesi ve Murad Molla Koleksiyonu (XVII–XVIII. Yüzyıllar)*

15.30–15.45 *Kahve Arası*

15.45–17.00 III. Oturum | Başkan: İmam Rabbani Çelik

Hanedan, Ayan ve Seçkin Aileler: *İktidar, Meşruiyet ve Statünün Devri*

1. Ömer Sazak
   Erken İslâm Tarihinde Bir Ailenin Yükselişi: *Mühellebî Ailesi*
2. Umut Güner
   Halifenin Damadı, Sultanın Torunu: *Selçuklu-Abbasi Evliliklerinde Kafâet, Hiyerarşi ve Hanedan Meşruiyeti (1056–1092)*
3. Süleyman Taşkın
   Beylikten Şifacılığa Bir Ayan Ailesi: *Gündüzzâdeler*

17.00–18.00 *İstanbul Üniversitesi Kampüs Turu*
(hava koşullarına bağlı olarak)

21 Kasım 2026 – Cumartesi

TDV İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM) — Bağlarbaşı, Üsküdar

09.00–10.15 IV. Oturum | Başkan: Arzu Güldöşüren

Hane Ekonomisi, Kuşaklar Arası Aktarım ve Aile Tarihi Öğretimi

1. Osman Durmaz
   Temettuât Defterleri Işığında Hanelerin Ekonomik Düzeyinin Belirlenmesi: *Şarköy Kazası Örneği*
2. Zeynep Günay
   Aile Sorumluluğundan Finansal Sözleşmeye: *Osmanlı'da Çeyiz Sigortaları ve Kız Çocuklarının Geleceği*
3. Hacer Karabağ Arslan
   Hanenin Çözülüşü: *Bursa Köylerinde Aile, Toprak ve Emeğin Kuşaklar Arası Aktarımı (1945–2000) (çevrim içi)*
4. Sevim Can
   İlköğretim Düzeyinde Aile Tarihinin Öğretimi (çevrim içi)

10.15–10.30 *Kahve Arası*

10.30–12.00 V. Oturum | Başkan: Yaşar Çolak

Ailenin Düzenlenmesi: *Evlilik, Babalık, Patriyarka ve Devlet*

1. Zekeriya Kurşun
   Münâkehât, Tevellüdât ve Vefâyâtların Belediyelerce Yapılmasına Dair Kanun ve Sonrasındaki Gelişmelere Dair Bazı Gözlemler
2. Siegfried Gruber, Mikołaj Szołtysek ve Johann Büssow
   Within the Patriarchal Belt: *Marriage, Households and Patriarchy in Ottoman Palestine around 1900*
3. Owen Green
   Contested Fatherhood: *Social Contract Theory and the Family in Late Ottoman Thought (çevrim içi)*
4. Fatma Tunç Yaşar
   Nüfus Siyasetinden Aile Söylemine: *Geç Dönem Osmanlı'da "Teshîl-i İzdivaç"*

12.00–12.15 *Kahve Arası*

12.15–13.30 VI. Oturum | Başkan: Zekeriya Kurşun

Hane, Miras ve Aile İçi Otorite

1. Wafya Hamouda
   Households in Motion: *Women's Guardianship, Estates, and Family Mobility in Late Eighteenth-Century Alexandria (çevrim içi)*
2. Ghina Mrad
   Osmanlı Dönemi Trablusşam'ında Aile ve Akrabalık: *Tereke Kayıtları Üzerinden Bir İnceleme (1715–1791) (çevrim içi)*
3. Zehra Şamlıoğlu-Berk
   The Family was the Law: *Household Justice and Informal Authority in Nineteenth-Century Ottoman Society*
4. Ömer Koçyiğit
   Tekkeden Haneye: *Özbekler Tekkesi, Aile ve Hafıza*

13.30–14.30 *Ara ve Öğle Yemeği*

14.30–15.45 VII. Oturum | Başkan: Muharrem Midilli

Göç, Siyasal Dönüşüm ve Ailelerin Sürekliliği

1. Georgios Nathanail
   Family in an Age of Transition: *The Veziroglu Family between Western Anatolia and post-Ottoman Macedonia (çevrim içi)*
2. Zekirja Shabani
   Geç Osmanlı Döneminde Kosova Vilayetinde Aile (çevrim içi)
3. Yasin Özdemir
   Soyadından Önce Aile Tarihi Yazmak: *Giritli Balcızâde Ailesi*
4. Samet Sazak
   Güney Kafkasya'da Köklü Bir Hanedan: *Bagratlıların Aile Yapısı ve Veraset Mücadeleleri (1601–1633) (çevrim içi)*

15.45–16.00 *Kahve Arası*

16.00–17.15 VIII. Oturum | Başkan: Ş. Tufan Buzpinar

Aile, Statü ve Kurumsal Süreklilik: *Bürokrasi, Maliye ve Toplumsal İmtiyaz*

1. Mehmet Yılmaz Akbulut
   XVIII. Yüzyıl Osmanlı Merkez Bürokrasisinde Aile ve Nesiller Arası Süreklilik: *Reîszâdeler ve Nâilizâdeler*
2. Hasan Atik ve Saim Çağrı Kocakaplan
   Osmanlı Başdefterdarlarında Aile Bağlarının Etkileri Üzerine Bazı Bulgular
3. Anıl Göç
   Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Bürokraside Bir Devamlılık Örneği: *Türkgeldi Ailesi*
4. Murat Alanoğlu ve Ümit Naci Yorulmaz
   Osmanlı Taşrasında Bir Seyyid Ailesi: *17. Yüzyılda Pir Mansur Evladının Meşruiyet ve Hak Arayışı (çevrim içi)*

17.15–17.30 *Kahve Arası*

17.30–18.00 Genel Değerlendirme ve Kapanış

18.00–19.00 *Akşam Yemeği*